

N.F.S. Grundtvig “Om offentlige Forlystelser”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.6, maj 2015

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1815 (SJ: 267)

Teksten er etableret af Vibeke A. Pedersen

Punktkommentarer, indledning og tekstredigering er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Klaus Nielsen og Henrik Yde

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.theol. Troels Nørager

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

[A:1617]

Om offentlige Forlystelser.

Vist nok er denne Gjenstand der har saa ustridigt Krav paa Tænkerens og Skribentens Opmærksomhed, i vor oplyste Alder blevet saa ofte drøftet med samme fine Tact og rensede Smag som den yndes og drives, og jeg er vel den Skribent Man allermindst venter saa delicat en Sag behandlet af, med den smidige og lette Haand, under hvilken den ene kan udvikle sine forborgne Yndigheder og berige sine Elskere saavel med klar Indsigt som forhøiet Nydelse. Da jeg imidlertid som en Lykkens Kjæledægge har havt det sjeldne Held i flere Aar uforskyldt at bidrage en ikke saa liden Skjærv, ei blot til Hovedstadens, men endog til Landets Forlystelse, vilde jeg ansee det for utaknemmeligt hvis jeg dog ikke engang lod min Erkjendtlighed tilsyne, og mægter jeg end ikke at udtrykke den saa levende som den boer i mit Bryst, smigrer jeg mig dog med det Haab at et skjønnsomt Publikum, hvis varme Deeltagelse Erfaringen ei tillader mig paa fjerneste Maade at omtvile, vil paaskjønne den gode Villie, og fremdeles unde mig den opmuntrende Bevidsthed, at jeg midt under alvorlige Sysler, og Bestræbelser der ved første Øiekast synes at være Glæden fiendske,

bidrager til at opklare Verdens Aasyn og kildre dens Øren, kort sagt, at jeg født under en lykkelig Stjerne, ligesom i Søvn har naaet det Maal til hvilket Saamange forgjæves stræbde: miscere cum utili dulce!

[A:1618]Ingenlunde er det min Hensigt at ville levere selv kun et Skyggerids af de offentlige Forlystelsers vældige Stamme, der som Ygdrasill fordem har sin egenlige Rod i den høie Luft og udstrækker sine, af dandsende Chariter med frugtbar Deiligheds-Vand bestænkede, altid grønne Grene over de lystige Aser; dette Verdens sande Juletræ, hvis Naale maae dølg sig under gulmalede Frugter; nei dertil hørde en Pensel, dyppet i hine Chariters eget Rosenvand og Fingre, fortrolige med Roserne paa deres Kinder, Klenodier der ere saa langt fra at være faldne i min Lod, at deres Glands end ikke har fortryllet mit Øie. Beskeden overlader jeg da dette Konstværk til hine Chariters indviede Præster, og vil kun gjøre opmærksom paa en Green, der vel er langt fra at være ubekjendt, men som har havt det Uheld tilfældes med flere Grene paa det deilige Træ, i Overtroens og Vankundighedens Alder at ansees for en Kvist paa Lastens sorte Stamme, en Vildfarelse jeg maae bekjende selv at have deelt med de gamle Dage. Da jeg imidlertid nu, midt i min Vanvittighed har havt det Held at opdage, at den saa ilde omtalte Kvist er ligesaa ægte en Green paa den offentlige Forlystelses Træ som dens Systre, om hvis Ægthed de Verdslig-Vise alt længe har forvisset sig, og da Man vel forgjæves vilde nægte at den Ufeilbarhed Man i Overtroens Alder tillagde Paver og hvad jeg ikke her vil nævne, ene tilhører Verdens Dom efter den gyldne Sentents: vox populi vox dei, saa troer jeg at opfylde i det mindste en **[A:1619]**hypothetisk Pligt og som for en overflødig god Gjerning fortjene Tak af den Oplysning for hvis Fiende jeg gjælder, naar jeg med Varme paataler den Fornærmedes Rettigheder, stræber at adsprede den Taage, der hindrer mangt et Øie fra at see *Privat-Poesiens* frugtbare Green paa dens lovlige Sæde hvor den udvoxde i umindelige Tider under Verdens Aandens skabende Haand.

Ingenlunde vil jeg med mange Ord udvikle Sandheden af min Paastand, thi den hører til de umiddelbar klare, som kun behøver at peges paa for at vorde indlysende i hele Verdens Øine. Imidlertid maae jeg dog frygte for at Man ikke strax gjenkjender Grenen under det Hædersnavn jeg vel ingenlunde har opfundet, tvertimod lært i den fine Verdens Skole, men som dog saavidt jeg veed, førstegang vover sig ud af den fortrolige Basilica for paa Forum at løfte sin Røst fra Tribunen, og Man veed at selv en af det store Romas Talere ei gjenkjendte sig selv i Lyset, hvormeget tilgiveligere da om Verden ei gjenkjender sin Yndling af anden Rang paa det fremmede Stæd! Jeg nødes da til, med halv Undseelse for sidste Gang at betjene mig af det hadelige Øgenavn, hvormed Man fordem stemplede Grenen, og skulde jeg end derved for et Øieblik saare høviske Øren, haaber jeg ved denne Leilighed hvor hele Verden maae finde Nævnelser

uundværlig for Tydeligheds Skyld, at bringe den klare men som det synes forældede Sandhed i Erindring, at Man ingenlunde elsker Alt hvad Man nævner, men nødes endog stundom til at nævne hvad Man meest hader og afskyer for at kunne bekjæmpe det med *Ordets Vaaben*. Jeg maae da sige, at Man hidtil offenkjærlig har kaldt det Samme *Bagtalelse*, som Man inden fire Vægge elskede, ja vel ogsaa nævnede som jeg med sit anstændige Søndagsnavn: Privat-Poesie. Vel skulde jeg ikke troe at Nogen af denne Poesies Dyrkere og Elskere skulde optage mig det ilde, at jeg saaledes aabenbarer deres Kjærestes Dyder, og udraaber paa Tagene hvad der ellers kun hviskes i Øret, men da nu Verden engang har i visse Henseender faaet en Slags ugunstig Fordom imod mig (uagtet jeg ei maae tvivle paa at den jo i det Hele elsker mig som sig selv, thi det var en Fornærmelse mod dens Moralitet og efter dens egen Dom, et Anathema), og [A:1620](#)da Nogle maaskee kun ansee Grenens Hædersnavn for at være af samme Art som Romas mystiske, hvis Aabenbarelse spaaede *Verdens Dronning* sin Undergang, maae jeg dog tilføie et Par Ord, som skal bevise, at uagtet jeg oplives af en ikke alene tilladelig men pligtig *Selvfølelse* ved den Bevidsthed, uskyldig at volde Grenens Frugtbarhed, tilegner jeg mig dog ingenlunde i daarlig og lastefuld Hovmod Frugten, for hvis Nydelse Verden ene skylder sin egen Aand, Culturen og Huusfliden sin varme Tak. Uagtet jeg nemlig neppe kan aande inden mine fire Vægge, end sige i koldere Huse hvor som Man veed Aanden er synlig, uden at der flux udspringe Blomster og modne Sukker-Mandler paa Privat-Poesiens af Naturen som det lader vindtørre Green, saa var det dog en latterlig Forfængelighed, hvis jeg vilde sige det var af min Aande den Deilighed udsprang, nei tvertimod, jeg maae bekjende min Skrøbelighed, jeg har en Aande som duelige Physikere vil paastaae er saa giftig for alle Verdens Plantelser, at dersom den ret fik Lov til at virke, maatte de visne, og Man indseer da let at hele Gaaden opløser sig i den bekjendte physiske Sandhed, at de modsatte Poler tiltrække hinanden; saasnart derfor Verdens Urtegaardsmænd see at jeg aander, tøve de ei med at tømme deres Vandkar i Chariternes Hænder, for at frugtbar Væde kan derigjennem nedfalde som Dug paa Privat-Poesiens Green, og fremkalde Blomster og Frugter under hvis Duft og Nydelse Ingen seer hvad der maaskee kunde visne for Aanden. Man seer altsaa at jeg uden al Hovmod og Ærgjerrighed, af de ædleste og uegennyttigste Bevæggrunde her har stræbt at oplyse en Dunkelhed i Verdens underfulde Huusholdning, som just nylig er blevet mig ret klar, og jeg tør haabe Man ikke misunder mig min uskyldige Glæde over, at jeg ikke alene i min Enfoldighed kan forlyste Verden, men endogsaa i min Aands-Fattigdom bidrage min Skjærv til dens Oplysning.

N.F.S. Grundtvig.

